

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2025; 11(3): 45-52

© 2025 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 06-06-2025

Accepted: 09-07-2025

Devanooru Nandeesh

UGC-Senior Research Fellow,
Department of Kannada,
School of Humanities &
Languages, CUK Campus,
Central University of Karnataka
Kadganchi, Kalburagi,
Karnataka, India

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಣಿಗೆ

Devanooru Nandeesh

DOI: <https://www.doi.org/10.22271/24545813.2025.v11.i3a.1141>

ಪೀಠಿಕೆ

ಅಮೂರ್ತ:ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ವಾಚ್ಯವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹೋರಾಟದ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಅನನ್ಯವಾದ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದದ್ದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇದು ಭರತಖಂಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕೊಡಿಗೆಯಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ತೀರಾ ವಿರಳವಾದುದು ಎನಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆ, ರೂಪಣೆ, ಉಗಮ, ಸ್ವರೂಪ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಮಹತ್ವ, ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು:ವಚನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ, ಶಿವಶರಣರು, ಚರಿತ್ರೆ, ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಮಿಳು, ವಾಚ್ಯ, ಗೀತಮಾತು, ಸೂಳುಡಿ, ದೇವವಾಣಿ, ಜನವಾಣಿ, ಆದಯ್ಯ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅರ್ಥರ್ ಮೈಲ್ಸ್, ಪೊಯಿಟಿಕ್ ಪ್ರೋಸ್, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವಗೀತೆ, ಅನುಭಾವ ಗದ್ಯ.

ಪೀಠಿಕೆ:‘ವಚನ’-ಎಂಬ ಪದವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ‘ವಚನ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಗದ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿವಶರಣರಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ‘ವಚನ’ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡುನಡುವೆ ಗದ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ‘ವಚನ’ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಂಪ, ರನ್ನರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಚನ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಗದ್ಯವು ಒಂದು ಸಾಲು ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಹಲವು ಪುಟಗಳಷ್ಟಿರಬಹುದು. ಅದರ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಗದ್ಯವನ್ನು ಕವಿಗಳು ‘ವಚನ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.¹

ಪದನಿಷ್ಪತ್ತಿ: ‘ವಚನ’ ಎಂಬ ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಉಂಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ‘ವಾಕ್’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ‘ಸೂಳುಡಿ’² ಎಂಬ ಸಂವಾದಿ ಪದವನ್ನೂ ಶರಣರು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಇದನ್ನು ‘ಸೂಳ್’ (=ಕ್ರಮ)+ನುಡಿ ಎಂದು ಬಿಡಿಸದೆ ‘ಸುರುಳ್’(ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ)+ನುಡಿ ಎಂದೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ವಚನ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗದ್ಯವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ‘ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ’ಯೆಂದು ಅರ್ಥ.³ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಬರೆವಣಿಗೆ ‘ರಚನೆ’ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಶರಣರಿಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಾಳುವುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಬರೆವಣಿಗೆ ‘ವಚನ’ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ‘ನಡೆದಂತೆ ನುಡಿದ, ನುಡಿದಂತೆ ಬರೆದ’ ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅದು ‘ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಾಕ್ಯ’ (=ವಚನ)ದ ಲಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದು. ಈ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳು

Corresponding Author:

Devanooru Nandeesh

UGC-Senior Research Fellow,
Department of Kannada,
School of Humanities &
Languages, CUK Campus,
Central University of Karnataka
Kadganchi, Kalburagi,
Karnataka, India

ಪದ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ 'ವಚನ'ವೆಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಕರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು.

ವಚನ ಪದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ: ವಚನ ಎಂಬ ಪದವು ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವೆಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮಾತು, ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಪದಸಮೂಹ, ಆಜ್ಞೆ, ನಿರ್ದೇಶನ, ಸಯ್ಯಾವಾಚಿ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಕಾರರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.⁴ ಕನ್ನಡ ಕೋಶಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ ನೀಡಿವೆ.⁵ ಶಿವಶರಣರು ಕೂಡ ವಚನವನ್ನು ನುಡಿ, ಮಾತು, ನುಡಿಗಡಣ, ಉಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

1. ಗುರುವಚನವಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಲ್ಲದೆ ಜಂಗಮವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಲ್ಲದೆ ನೇಮವೆಂದೆನಿಸದು...⁶
2. ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ವಚನದಲ್ಲಿ
ಲೇಸೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿವಸ ಬದುಕಿದಡೇನೋ!...⁷
3. ಆದ್ಯರ ವಚನ ಪರುಷ ಕಂಡಣ್ಣಾ...
ಅಧರಕ್ಕೆ ಕಹಿ ಉದರಕ್ಕೆ ಸಿಹಿ
ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ವಚನ ಬೇವ ಸವಿದಂತೆ...⁷
4. ಮೃದುವಚನವೆ ಸಕಲ ಜಪಗಳಯ್ಯಾ
ಮೃದುವಚನವೆ ಸಕಲ ತಪಗಳಯ್ಯಾ...⁹
5. ವಚನಪಾತಕವೆನ್ನ, ವಚನದೋಷಗಳೆನ್ನ...¹⁰
6. ಮನಕ್ಕೆ ನಾಚದ ವಚನ, ವಚನಕ್ಕೆ ನಾಚದ ಮನ...¹¹
7. ಎನ್ನ ಮನದಲೊಂದು, ಹೃದಯದಲೊಂದು
ವಚನದಲೊಂದು ನೋಡಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ...¹²
8. ತವರಾಜದ ನೊರೆ ತೆರೆಯಂತೆ ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು...¹³
9. ಆದ್ಯರ ವಚನ ಪರುಷವೆಂಬೆನು...¹⁴
10. ವಚನದಲ್ಲಿ ನಾಮಾಮೃತ ತುಂಬಿ...¹⁵
11. ನಿಮ್ಮ ವಚನವೆನ್ನ ಪುಣ್ಯವೆಂಬುದು...¹⁶
12. ಕಿವಿಯ ಸೂತಕ ಹೋಯಿತ್ತು, ಸದ್ಗುರುವಿನ ವಚನದಿಂದ...¹⁷
13. ಪ್ರಾಣ ಜಂಗಮವೆಂಬ ವಚನವ ತಿಳಿಯಲು...¹⁸

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಒಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ಗುರುವಚನದಿಂದಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗವನರಿಯಬಾರದು
ಗುರುವಚನದಿಂದಲ್ಲದೆ ಜಂಗಮವನರಿಯಬಾರದು
ಗುರುವಚನದಿಂದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸಾದವನರಿಯಬಾರದು
ಗುರುವಚನದಿಂದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತಾನರಿಯಬಾರದು...¹⁹

ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ವಚನವು ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪದ ಅರ್ಥ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ವಚನವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಗದ್ಯರಚನೆಯೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಹಾಡು ಮತ್ತು ಗೀತೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಶಿವಶರಣರ ಪ್ರಕಾರ ಅವರ ರಚನೆಗಳು ಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವಂಥವು.

1. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು: 'ಎಂಬತ್ತು(ಎರಡೆಂಬತ್ತು?) ಕೋಟಿ ವಚನವ
ಹಾಡಿ ಸೋತಿತೆನ್ನ ಮನ ನೋಡಯ್ಯಾ...'²⁰
2. ಬಸವಣ್ಣ: 'ಆನು ಒಲಿದಂತೆ ಹಾಡುವೆ...'²¹

3. ಸಿದ್ಧರಾಮ: 'ಅರವತ್ತೆಂಟು ಸಾವಿರ ವಚನಗಳ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ
ಸೋತಿತೆನ್ನ ಮನ ನೋಡಯ್ಯಾ...'²²

4. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ: 'ಮರ್ತ್ಯರ ಮನದ ಮೈಲಿಗೆಯ ಕಳೆಯಲೆಂದು
ಗೀತಮಾತೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗಿ ಕೊಟ್ಟರು
ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗನ ಶರಣರು...'²³

ಈ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ವಚನ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅರ್ಥವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ 'ಗೀತಮಾತು' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ವಚನವು ಗೀತಾತ್ಮಕ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುವ ಮಾತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಮೂಲತಃ ಮಾತು, ಗದ್ಯ, ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ವಚನವನ್ನು ಗೀತಾತ್ಮಕವಾದ ಮಾತು ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ರೂಪಣೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮದ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ, ಒತ್ತಡ, ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುದಾಗಿದ್ದವು? ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ, ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆರಡರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉಗಮಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ವಚನಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ'²³ ಎಂದಿರುವ ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್: ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳೂ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವು ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ತಮಿಳರ ಇಂಥ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಅನುಕರಿಸಿರಬಹುದು. ಅವರ ಶೈವದರ್ಶನದಿಂದ ಪಶು-ಪತಿ-ಪಾಶಾದಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರವತ್ತುಮೂರು ನಾಯನಾರಗಳ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅವರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ತತ್ತ್ವಪರವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರಬಹುದು. ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಾಳಮಾನಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದನ್ನೇ ಗೀತವೆಂದು ಕರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ವಚನಗಳ ಆದಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.²⁴

ಆದರೆ 'ಶರಣರ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತೋತ್ರಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಮೂಲವೂ ಪ್ರೇರಕವೂ ಆಗಿರಬಹುದು.'²⁵ ಎಂದಿರುವ ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು ಅವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು: ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳುಳ್ಳವಾದರೆ, ಕೆಲವು ಸ್ತೋತ್ರ ಗದ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳು ಅಂತಹ ಗಣನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ 'ಭಂದೋಗಂಧಿ'ಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿರುವವು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ವಚನಕಾರರು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯರಚನೆಗೆ ಅಂಥ ಎರಡನೇ ಬಗೆಯನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯ (=ವಚನ) ವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯನ್ನೂ, ಭಾಷೆಯ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾವಗೀತೆಯ ಮೆರಗನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಚನಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆನಿಸಿದರು.²⁶ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ 'ಕನ್ನಡ ವಚನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯರೂಪ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು.'²⁷ ಎಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದ ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು ಅವರು ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಅದರಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ತೋತ್ರ, ಗದ್ಯದ ಬದಲಾಗಿ ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಗದ್ಯಭಾಗ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದೇ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸ್ತೋತ್ರಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಗದ್ಯವು ವಚನದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಮೆ.

ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು ಅವರ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿ: ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ತಮಿಳಿನ ತೇವಾರಂ ಸ್ತೋತ್ರಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ವಚನರಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಾಸಸಂಯೋಜನೆಯುಳ್ಳದು. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಲಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅದು ಪದ್ಯಬದ್ಧ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಅಲ್ಲದೆ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನಾದ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನಾಗಲಿ ತಮಿಳು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ನಿಲುಕದಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು. ಇತರ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ವಚನಕಾರರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರಿಗೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪುರಾತನರ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿದೆ, ಆದರವಿದೆ. ಆದರೆ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಇವರು ಒಳಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾದ ಭಂದೋಗಂಧಿಯಾದ ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ವಚನರಚನೆ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡಕವೆಂಬುದು ನಿಯತವಾದ ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪಾದವಿಭಾಗವಿಲ್ಲದೆ ದಂಡಕವಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ತಪದಮಾಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಚೂರ್ಣ, ಉತ್ಕಲಿಕಾಪ್ರಾಯ, ವೃತ್ತಗಂಧಿ, ಮುಕ್ತಕ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವೃತ್ತಗಂಧಿಯೆಂಬುದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಟು ಮಧ್ಯ ಭಂದೋರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ವೃತ್ತರೂಪಗಳೂ ಪಾದಭಾಗಗಳೂ ಆಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಗದ್ಯಶೈಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವಚನರೂಪವು ಇದಾವುದಕ್ಕೂ ಸದೃಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಾವುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿಲ್ಲ²⁸-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ಕಾಲಮಾನದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಿತಿ ಇವುಗಳ ಸಹಜ ಸಂಯೋಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ವಚನ ರೂಪವು ಜನ್ಮತಾಳಿತು. ಮಾರ್ಗಕಾವ್ಯದ ಯಾವ ರೂಪವೂ ಹೊಸದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೇವಲ ಗದ್ಯ, ಕೇವಲ ಪದ್ಯ

ಅಥವಾ ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರರೂಪ ಇದು ಯಾವುದೂ ಸರಿಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯದರ ಗುಣಾಂಶವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಹೊಸರೂಪ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ವಚನ ರೂಪ.²⁹ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ: ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಣಾಟಕವು ತಮಿಳುನಾಡಿನೊಡನೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ವಲಸೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ಮುನ್ನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಲಸೆ ಬಂದರೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪಲತ ಪಾಂಡ್ಯನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಮೇರೆಗೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ (ಎ.ಇಂ. ಸಂ.೧೨, ಪು.೧೫೦) ರಾಜರ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಳುಕೊಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಶೈವಮತಕ್ಕೂ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಸಾಮ್ಯಗಳಿವೆ, ಅಷ್ಟೇ ಬೇಧಗಳೂ ಇವೆ. ಶೈವಮತದ ಆಚಾರ್ಯರು ಉದಯಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರು ಏಳು ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರವತ್ತುಮೂವರು ಭಕ್ತರೇ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ 'ಪುರಾತನ'ರು. ಆ ಶೈವಭಕ್ತರು ಅಥವಾ ನಾಯನಾರರು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದು 'ಯಾಟ್' ಎಂಬ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಿವಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ.³⁰ ವಚನಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ ಅವರ ಈ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಹೆಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ: ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರ ಬಿರುದಾವಳಿಯನ್ನು ವಂಧಿಮಾಗಧರು ಹೊಗಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ದೇವರೋ ಭೂತವೋ ಮೈದುಂಬಿದವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಂಟು. ಕಾರ್ನಿಕ (ಕಾರಣಿಕ) ಗಳನ್ನೂ ವೀರಭದ್ರನ ವಡಬುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಿರುದಾವಳಿ, ಅಪ್ಪಣೆ, ಕಾರ್ನಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗವೀರರ ವಡಬುಗಳ ಮಾತಿನ ಶೈಲಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಂದೋಲಯಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಯತಿ. ಈ ಶೈಲಿಯು ಜನತೆಯ ಮನವನ್ನು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಚನಕಾರರು ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರೆಂದು ತೋರುವುದು. ವಚನಗಳ ಉಗಮವು ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.³¹

ವಚನಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ತಮಿಳು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. 'ವಚನವು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ: ತಮಿಳು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರವಾದ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯ ಖಂಡನೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಆ ತಮಿಳುಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಲುಗು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಬಲಿಸಿತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ ಹರಿದು ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರವಲು ತಂದದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ಕನ್ನಡದ

ಸ್ವಾರ್ಜಿತ ಸ್ವತ್ತು. ವಚನಕಾರರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲ. ಅವರು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಬೇಸಾಯಗಾರರು.³² ಇದಕ್ಕೆ ಪಿ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ ಅವರು ವಚನಗಳ ಕನ್ನಡ ಮೂಲವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪಿ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ: ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ-ತಮಿಳು, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಆ ಭಾಷೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲದರ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬಿದ್ದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾದ ಕೃತಿಕಾರನ ಕೃತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಕೃತಿಗೆ ಇಂಥದೇ ಮೂಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸಮಂಜಸವಾದುದೂ ಅಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ರಚನೆ ಮಾಡಿದವನು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವನು ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಹಜವೂ ಸಾಂದ್ರವೂ ಆದ ಭಾವನೆಗಳು ಸರಳವಾದ ಆಡುಮಾತಿನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯಾದರೂ ತುಂಬ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿತು. ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಲೀ, ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಲೀ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಹೇಗೆ ಹೊಮ್ಮಿದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಾಹ್ಯ ಆಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವ ಆಸೆಯಾಗಲೀ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಲೀ ವಚನಕಾರನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭವದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುಗುಣವಾದ ಲಯಗಾರಿಕೆಯು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯ ಸಹಜ ಲಯಗಾರಿಕೆಯೂ ಅಂತಹ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಬಂದ ವಚನಕಾರರು ಈ ವಚನಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹೊಸಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೇರಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಮೂರ್ತಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೇರಾವುದೇ ಛಂದೋರೂಪದಿಂದಲೂ ಮಾರ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತಾನಿರುವಂತೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿತು.³³

ವಿದ್ವಾಂಸರ ಈ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ವಚನವೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಗಮಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂಬುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಕಂಪು ಸೂಸುವ ವಚನಗಳು ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೂತ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತೀರಾ ಸಹಜವಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ಜನ್ಮತಾಳಿದವು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮೈಮರೆತಿದ್ದರೆಂದರೆ, ತಾವು ಬರೆಯುವುದು ಗದ್ಯವೋ, ಪದ್ಯವೋ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ವಚನಗಳ ಉಗಮ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಅತ್ಯಂತ ಭಾವಸ್ಪಂದಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ವಚನಗಳು ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳೆರಡರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಛಂದೋಬಂಧಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ವಚನ ಬೆಳೆಯಿತು. ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಆಡುಮಾತಿನ ಗದ್ಯವಲ್ಲ, ಪದ್ಯವೆಂದರೆ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಗದ್ಯವಾಗುವ ಹಾಡಿದರೆ ಪದ್ಯವಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ ವಚನಗಳದ್ದು ಎಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಆಡುಮಾತಿನ ಗದ್ಯವಲ್ಲ, ಪದ್ಯವೆಂದರೆ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಭಾವಲಯಗಳನ್ನು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ನಿರರ್ಗಳತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಚನಗಳು ಉಗಮಗೊಂಡವು. ಹಾಗಾಗಿ 'ವಚನಗಳನ್ನು ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಯ ಬರೆಹವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಲಯಾನ್ವಿತ ಗದ್ಯವೆಂದೋ, ಅನಿಶ್ಚಿತ ಲಯವಿರುವ ಪದ್ಯವೆಂದೋ ಕರೆಯಬಹುದು'³⁴-ಎಂಬ ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು 'ವಚನಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ವಚನ ರಚನೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಡುಕುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಫಲಕಾರಿ.'³⁵ ಎಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಲ್ಲದೆ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಛಂದೋಗಂಧಿ' ರಚನೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದನೆ ಪಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ತಮಿಳಿನ ಸ್ತೋತ್ರಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉದಯವಾಯ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದು ಕನ್ನಡದ ದೇಶೀಯವಾದ ಪದ್ಯಜಾತಿಯಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬಂದಿತು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಕಾರಣವಾದುದು.³⁶ ತ್ರಿಪದಿ ಜನತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿದ್ದು ಲಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಜನತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಬಂಧವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ತ್ರಿಪದಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ವಚನಗಳ ಉಗಮದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಛಂದೋಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.'³⁷

ವಚನಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಂತೆಯೇ ಗದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಪದ್ಯಗಂಧಿಯಾದ ಗದ್ಯ' ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 'ಪೊಯಿಟಿಕ್ ಪ್ರೋಸ್' ಎಂದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ ಅದೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿಯವರ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೇವಲ ಗದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಪದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರವೂ ಅಲ್ಲ, ಬರೀ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಗದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂತೇ 'ಅನುಭಾವ ಗದ್ಯ' ಎಂಬ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದರ್ಶಕಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವಗೀತೆ' ಎಂಬ ಪದವು ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾದ ತತ್ತ್ವನಿರೂಪಣೆ, ನೀತ್ಯಪದೇಶ, ಆಚಾರ ಧರ್ಮದ ವಿವರಣೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಇಂಬು ದೊರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವಗೀತೆಯ ಮೂಲಸತ್ತ್ವವಿದೆ, ನಿರ್ಮಿತಿಯ ತಂತ್ರವಿದೆ.³⁸

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಚನವೆಂದರೆ ಅನುಭಾವ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಾವಗೀತೆ' ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಉಚಿತವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಗೀತೆಯ ಮೂಲಸತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಗದ್ಯ ಇವೆರಡರ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾಠವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವು ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

ವೇದಕ್ಕೆ ಓರೆಯ ಕಟ್ಟಿದವರು, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಗಳನಿಕ್ಕಿದವರು, ಆಗಮದ ಮೂಗ ಕೊಯ್ದಲೊರಟವರು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನಬಾರನೆತ್ತಲು ಹೊರಟು ಪಂಡಿತ ವರ್ಗದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿ

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದವರು ಅವರು. ಅವರ ನಿಜದ ನೆಲೆಯ ಹುಡುಕಾಟವು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಮಾತಲ್ಲ. 'ದೇವವಾಣಿಗೆ ಜನವಾಣಿಯಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಜನವಾಣಿಯನ್ನೇ ದೇವವಾಣಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಿದ ಪವಾಡ ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರದು.'³⁹

ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ತಾವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದಂತೆಯೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕವಿಗಳೆಂದು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಗಳಾದವರು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅರ್ಹರು ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ದೃಢವಾಗಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳಲ್ಲದ ಶಿವಶರಣರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದೆಂತು? ತಾವು ಬರೆದದ್ದು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರೂ ಸಹಜ ಸ್ಫುರಣೆಯಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಅವರ ಬರೆಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೆಲೆಗೇರಿತು. ಶಿವಶರಣರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಆದಯ್ಯ'ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಹಿಂದಣ ಕಥೆಯ ಮುಂದೆ ಪೇಳುವ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ;
ಮುಂದಣ ಕಥೆಯನಿಂದು ಹೇಳುವ ನಾಟಕವಲ್ಲ;
ಬಂದ ಶಬ್ದವ ಸಂದಿಲ್ಲದಸುರುವನೆಂಬ ಅಭ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲ
ಭಂದ ವಿಚ್ಛಂದಯೆಂಬ ಸಂದೇಹಿಯಲ್ಲ...⁴⁰

ವಚನಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣಕಾರ್ಯ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಪದಗಳೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಪದಗಳು ಸೇರಿಹೋದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಬುಡಮೇಲಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ.⁴¹ ಹೀಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹುಡುಕಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಇದರೊಳಗೆ ನಿಂತು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದತ್ತ ಕಣ್ಣೊರಳಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀಗಳ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದ್ದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಾರ್ಜಿತ ಸ್ವತ್ತೂ ಆಸ್ತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು ವಚನಕಾರರು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಬೇಸಾಯಗಾರರಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೊಟ್ಟಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ದೊರೆಯಿತು? ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಿತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಗೆದ್ದು ಸೋಲುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೇರಣೆಯೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಆವಶ್ಯವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರಿದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಣಿಗೆ

ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸತ್ ವೃತ್ತಿಗಳು ಅರಳಿ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನ-ಬುದ್ಧಿ-ಭಾವಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವೂ ಆನಂದ ತುಂದಿಲವೂ ಆಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ವಿಶೇಷ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ. ಅದು ಶರಣರ ಸ್ವಾರ್ಜಿತ ಸ್ವತ್ತು.

ಅದು 'ಗೀತ ಮಾತೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿ'; ಅದು 'ಸೂಳುಡಿ', ಅದು 'ಮಾತೆಂಬ ಜೋತಿರ್ಲಿಂಗ'. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವರ್ಣಭೇದ, ಲಿಂಗಭೇದ ನಿರಾಕರಣೆಗಳಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡದ್ದು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ಶರಣರ ಜೀವನಸಿದ್ಧಿ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪರಿಣತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವರ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ವಚನಕಾರರ ಬಗೆಗೆ ಈ ಮುಂದಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿವೆ.

ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭಾವಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯೊಡತಿಯನ್ನು ಸುವರ್ಣಶೃಂಗಿಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ್ದು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಸವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪೆನ್ಸೀಸ್ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಗಳಂತೆ ಬಳಸಬಲ್ಲ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿ ವಚನಕಾರರು.'⁴² ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು.

ಅರ್ಥರ್ ಮೈಲ್ಸ್ ಅವರು 'ಭಾರತದ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವಾದಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಭಾರತದ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್ ಕಿಂಗ್'⁴³ ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರು 'ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಹೋದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವು ಈಗಲೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ದಲಿತನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಟುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಏನು, ಯಾವ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿರಬೇಕು? ಏನು ಕೆಚ್ಚಿರಬೇಕು?'⁴⁴ ಎಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶರಣರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಸಮತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಈ ವಚನವನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು.

ನೆಲನೊಂದೆ: ಹೊಲಗೇರಿ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ,

ಜಲವೊಂದೆ: ಶೌಚಾಚಮನಕ್ಕೆ,

ಕುಲವೊಂದೆ: ತನ್ನ ತಾನರಿದವಂಗೆ,

ಫಲವೊಂದೆ: ಷಡುದರುಶನ ಮುಕ್ತಿಗೆ,

ನಿಲವೊಂದೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನಿಮ್ಮನರಿದವಂಗೆ.⁴⁴

ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನೀತಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜದ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನ ಸಂಘಟನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಇಂದು ಕೂಡ ಇದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಹೆಣ್ಣು, ಗಂಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಪುರುಷರಿಗೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು

ಭೌತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನರೇ ವಿನಃ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆಂದರು.

ಹೊನ್ನು ಮಾಯೆಯೆಂಬರು, ಹೊನ್ನು ಮಾಯೆಯಲ್ಲ
ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆಯೆಂಬರು, ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆಯಲ್ಲ
ಮಣ್ಣು ಮಾಯೆಯೆಂಬರು, ಮಣ್ಣು ಮಾಯೆಯಲ್ಲ
ಮನದ ಮುಂದಣ ಆಸೆಯ ಮಾಯೆ ಗುಹೇಶ್ವರ⁴⁵

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವು ನೈತಿಕ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಶರಣರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಂದರು. ನೀತಿ ಎಂದರೆ ಸದಾಚಾರ. ತನ್ನೊಬ್ಬನ ಸುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಣಿಸದೆ, ಇತರರ ಹಿತವನ್ನೂ ಎಣಿಸುವುದೇ ನೀತಿ. ಉದ್ಯಮಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಲಾಭದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟರದೇ ಎಲ್ಲರ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು. ದುರಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿರಬಾರದು. ನೀತಿಗೆಟ್ಟು ಆಡ್ಯರಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದೆ. ಶರಣರಿಗೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ತರುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ದೇಶಕಂಡ ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಹೋರಾಟ ಶರಣರ ವಚನ ಚಳವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

ವಚನಕಾರರ ಬಳಿಕ ಬಂದ ಮುಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ವಚನಕಾರರ ಬಳಿಕ ಬಂದ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಚಾಮರಸ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಸ್ತು, ಧೈಯ, ಧೋರಣೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ಭಾಷೆಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಲು ವಚನಕಾರರೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ರಮ್ಯ(ನವೋದಯ) ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಿಗಂತೋ, ಅಂತೆಯೇ ಇದೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ನವ್ಯ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎ.ಆರ್.ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ವಚನ ಭಾರತ', ತ.ಸು.ಶಾಮರಾಯರ 'ವಚನ ಭಾಗವತ', 'ವಚನ ರಾಮಾಯಣ' ಹಾಗೂ 'ವಚನ ಭಾರತ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವಚನ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಂದರೆ 'ತಿಳಿಯಾದ ಭಾಷೆ', 'ಸರಳ ಗದ್ಯ', 'ಸರಳ ಅನುವಾದ' ಅರ್ಥಾತ್ 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯಶೈಲಿ' ಎಂಬುದು ಇದರದ್ದು.
2. ಕರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ಸಿರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ, ಹಿರಿದಪ್ಪ ರಾಜ್ಯವನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ; ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸೊಳ್ಳುಡಿಯ ಒಂದರೆಘಳಿಗೆಯಿತ್ತಡೆ ನಿನ್ನನಿತ್ತೆ ಕಾಣಾ! ರಾಮನಾಥಾ-ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಸೊಳ್ಳುಡಿ' ಪದವು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.
ಆಕರ:ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೭-ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೨-ಸಂ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ

ವಚನಗಳು-ವ.ಸಂ.೬೩, ಪು.೨೪೩, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು

3. ವಚನ ಕೊಡು-To give a promise, To promise, ವಚನ ನೆರವೇರಿಸು-To fulfill a promise
ಆಕರ:A KANNADA-ENGLISH Dictionary-F.Kittel, p.1371, 1894, Basel Mission Book & Tract Depository; Mangalore
4. .A speaking, A speaker, indicating, expressing
ಆಕರ:A Sanskrit-English Dictionary-Monier Williams, p.912, 1899, 1986(R), Motilal Banarsidass; Delhi
5. ನುಡಿಯುವುದು, ಮಾತನಾಡುವುದು, ಭಾಷೆಯನ್ನು ನೀಡು, ಮಾತು ಕೊಡು, ನುಡಿ, ಮಾತು, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗದ್ಯಭಾಗ,-ಗದ್ಯರಚನೆ
ಆಕರ:ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು-ಸಂಪುಟ-೮-ಪು.೭೭೫೮-೫೯, ೧೯೯೫, ೨೦೦೦(೨), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು; ಬೆಂಗಳೂರು
6. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವ.ಸಂ.೭೨, ಪು.೨೧, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
7. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೧೫೪, ಪು.೪೦, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
8. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೧೭೧, ಪು.೪೪, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
9. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೨೪೪, ಪು.೬೧, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
10. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೨೫೨, ಪು.೬೩, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
11. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೨೫೬, ಪು.೬೪, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
12. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೨೯೦, ಪು.೭೧, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
13. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೨೯೧, ಪು.೭೨, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
14. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೩೧೩, ಪು.೭೬, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
15. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೪೯೨, ಪು.೧೧೮, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
16. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೫೭೨, ಪು.೧೪೨, ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ
17. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೭೮೧, ಪು.೧೯೮, ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ
18. ಅದೇ. ವ.ಸಂ.೧೦೪೧, ಪು.೨೮೦, ಹೆಚ್ಚಿನ ವಚನಗಳು
19. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೫-ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು-ವ.ಸಂ.೧೫, ಪು.೩೨೯, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
20. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ, ವ.ಸಂ.೬೨೭, ಪು.೧೬೯, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
21. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವ.ಸಂ.೪೯೪, ಪು.೧೧೯, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
22. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ವ.ಸಂ.೧೨೫೫, ಪು.೩೫೫, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
23. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ, ವ.ಸಂ.೪೯, ಪು.೧೫-೧೬, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
24. ಪೀಠಿಕೆಗಳು ಲೇಖನಗಳು-ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಪು.೪೪೧, ೧೯೭೧, ೨೦೦೫(೨), ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ; ಮೈಸೂರು
25. ಅದೇ ಪು.೪೪೨

26. ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಚಂದ್ರಿಕೆ-ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು, ಪೀಠಿಕೆ, ಪು.೧೨, ೧೯೬೦, ನಳಿನೀ ಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ; ಮೈಸೂರು
27. ಅಲ್ಲೇ. ಪೀಠಿಕೆ, ಪು.೧೨
28. ಅದೇ ಪೀಠಿಕೆ, ಪು.೧೨-೧೩
29. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು-ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ, ಪು.೧೨೧, ೧೯೭೩, ೨೦೨೧(೪), ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ; ಬೆಂಗಳೂರು
30. ಅಲ್ಲೇ. ಪು.೧೨೧
31. ಸಂಶೋಧನ ತರಂಗ-ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪು.೧೮, ೧೯೬೬, ಸರಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ; ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ; ಮೈಸೂರು
32. ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳು-ಹೆಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ, ಪು.೨೯೦-೯೧, ೨೦೧೮, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
33. ವಚನಧರ್ಮಸಾರ-ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಪು.೧೦, ೧೯೪೨, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ; ಮೈಸೂರು
34. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ-ಪಿ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ, ಪು.೨೨, ೧೯೮೩, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ; ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ; ಗದಗ
35. ಸಂಶೋಧನ ತರಂಗ-ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಪು.೧೯೦
36. ಅದೇ ಪು.೧೯-೨೦
37. ಅದೇ. ಪು.೨೪
38. ಅದೇ. ಪು.೨೬
39. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು-ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ, ಪು.೧೩೪
40. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನಗಳು-ಸಂ.ಶಿ.ಶಿ.ಬಸವನಾಳ, ಪೀಠಿಕೆ.ii, ೨೦೧೧(ಪು), ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ; ಬೆಂಗಳೂರು
41. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೬-ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೧-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಆದಯ್ಯಗಳ ವಚನಗಳು-ವ.ಸಂ.೩೯೧, ಪು.೩೬೨-೬೩, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
42. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಆಯಾ ವಚನಕಾರರ ಅಂಕಿತನಾಮವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವಚನಕಾರರನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಎಳೆದಿರುವುದುಂಟು.
43. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯ, ಪು.೯೫-೯೬, ೧೯೫೦, ಆನಂದ್ ಬ್ರದರ್ಸ್; ಬೆಂಗಳೂರು
44. "Whatever legend may say of Basava, the first fact is pretty clear that he was the first Indian free thinker. He might be called the Luther of India. The acknowledged leadership of the priests was in full swing when Basava came upon the scene, and there was a movement on foot to replace caste and priestly authority with intelligence and free thinking." p.111.
ಆಕರ: The Land of the Lingam-Arthur Miles, p.111, 1933, Hurst & Blackett, Ltd, London
45. ವಚನಕಾರ ಬಸವೇಶ್ವರರು-ಕೆ.ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಸಂ.೩೧.೧
46. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ವ.ಸಂ.೮೭೯, ಪು.೨೨೯, ಶರಣಸ್ಥಲ
47. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ, ವ.ಸಂ.೭೨, ಪು.೨೫, ಭಕ್ತಸ್ಥಲ
48. ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಚಂದ್ರಿಕೆ-ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು, ೧೯೬೦, ನಳಿನೀ ಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ; ಮೈಸೂರು
49. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧ (೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
50. ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು-ಸಂಪುಟ-೮-ಪು.೭೭೫೮-೫೯, ೧೯೯೫, ೨೦೧೦(೨), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು; ಬೆಂಗಳೂರು
51. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯ, ೧೯೫೦, ಆನಂದ್ ಬ್ರದರ್ಸ್; ಬೆಂಗಳೂರು
52. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಬಿ.ವಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
53. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು-ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ, ೧೯೭೩, ೨೦೨೧(೪), ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ; ಬೆಂಗಳೂರು
54. ಪೀಠಿಕೆಗಳು ಲೇಖನಗಳು-ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ೧೯೭೧, ೨೦೦೫(೨), ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ; ಮೈಸೂರು
55. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
56. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನಗಳು-ಸಂ.ಶಿ.ಶಿ.ಬಸವನಾಳ, ೨೦೧೧(ಪು), ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ; ಬೆಂಗಳೂರು
57. ವಚನಧರ್ಮಸಾರ-ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ೧೯೪೨, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ; ಮೈಸೂರು
58. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ-ಪಿ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ, ೧೯೮೩, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ; ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ; ಗದಗ
59. ಸಂಶೋಧನ ತರಂಗ-ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ೧೯೬೬, ಸರಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ; ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ; ಮೈಸೂರು
60. ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳು-ಹೆಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ, ೨೦೧೮, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
61. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೫-ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
62. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೬-ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೧-ಸಂ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
63. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೭-ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೨-ಸಂ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
64. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-ಸಂ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ೧೯೯೪, ೨೦೦೧(೨), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ; ಬೆಂಗಳೂರು
65. A KANNADA-ENGLISH Dictionary-F.Kittel, 1894, Basel Mission Book & Tract Depository; Mangalore

66. A Sanskrit-English Dictionary-Monier Williams, 1899, 1986(R), Motilal Banarsidass; Delhi
67. The Land of the Lingam-Arthur Miles, 1933, Hurst & Blackett, Ltd, London